

18 december 1585

De krijgsontwikkelingen in de winter van 1585.

In maart 1585 koos Nijmegen de zijde van Parma. 17 Augustus 1585 capituleerde Antwerpen, wat een grote vluchtelingenstroom op gang bracht. Om Vlaanderen en Brabant te ontzien wilde hij zijn leger meer in het Noorden laten overwinteren. Zijn oog viel op de Bommelerwaard, een vruchtbaar gebied dat nog niet van de oorlog te lijden had gehad, maar dit bleek een miscalculatie. De boeren waren op de vlucht geslagen met medeneming van al hun vee. Ze hadden hun heil gezocht in (Zalt)bommel, waar een sterk Staats garnizoen lag. Het was een gure winter. Al snel ontstond er een groot gebrek aan voedsel en brandstof. Geheel onverwacht verscheen vanuit Dordrecht een vloot van 100 schepen met een groot contingent Staatse troepen aan boord o.l.v. Filips graaf van Hohenlohe, luitenant-generaal van het Hollandse leger en mentor van de jonge Maurits. Deze staken op verschillende plaatsen de dijken van de Bommelerwaard door. De drie regimenten Spanjaarden (ongeveer 4000 man) o.l.v. Francisco Arias de Bobadilla staken in allerijl weer de Maas over, maar zagen tot hun schrik dat het land tot aan 's-Herogenbosch onder water stond. Hier en daar staken enkele terpen boven het water uit. Zo ook de heuvel rond de kerk van Empel. De Spanjaarden zaten als ratten in de val. Karel van Mansveldt, veldoverste, deed pogingen hen te ontzetten, echter zonder succes.

Het wonder van Empel (gearrangeerd om het moreel van de soldaten op te krikken ?)

Al vijf dagen zaten de Spanjaarden rond de kerk van Empel zonder voedsel en vuur, toen er plotseling bij het aanleggen van versterkingen een schilderij gevonden werd met de afbeelding van Maria Onbevlekt Ontvangen. Dit werd door de soldaten als een wonder beschouwd. De afbeelding werd de kerk ingedragen en Bobadilla plaatste zijn tercio onder de bescherming van Maria Onbevlekt Ontvangen. Het was de vooravond van het feest van Maria Onbevlekt Ontvangen, 7 december. Andere tercio-commandanten volgden zijn voorbeeld.

Op 8 december, de dag van het Mariafeest, hield de roemruchte Onze Lieve Vrouwe-Broederschap van 's-Hertogenbosch een processie om Haar hulp voor de arme Spanjaarden af te smeken. En wat gebeurde? De volgende dag draaide de wind naar het Noord-Oosten en begon het streng te vriezen. Dat verergerde wel de situatie voor de Spanjaarden, maar Hohenlohe vreesde dat zijn schepen zouden invriezen in het ijs en besloot het beleg op te heffen. De Spanjaarden konden nu naar Den Bosch en werden daar hartelijk ontvangen en verzorgd. Vele Spanjaarden stierven alsnog door de geleden ontberingen.

Vele gewonden werden op transport gesteld naar veiliger oorden.

Zo verschenen er op 18 december 26 gewonde soldaten *van het Regiment van Don Francisco Bovadilla in Weert wiens (!) voeten inden Bommeler werd bevroesen waeren, hebbe die selve moeten logeren in Joncker Otto huijs, unde aldaer onderhoud gedaen vijff daegeh, Ideren des daegs drij str. gegeven, facit 19 gulden 10 str.*

Item vijff karren turffs, costen zees gulden zeesthien str.

Item den corporael gedaen een bedde (een soort dekbed) met een sargie (een deken)

Cost dat bedde drij gulden unde die sargie 30 str., facit vier gulden 10 str.

*Noch betaelt aen **Wilhmen van Ghoor** daer die reste vande souldaeten op laeghen voor stroij twee gulden*

Noch un gecofft pot, pan en de ander vuelenwerck (verg. Oelemarkt) voor 20 str.

*Gecofft van **Bernardt Draettreckers** unde anderen seeker lijwaet om der sieke souldate voeten te verbinden voor drij gulden*

*Item **Mr. Jan Lemmens** (chirurgijn) heeft gehaelt tot **Kersten Ketelers** (waard in herberg in de Croon in de Molenstraat, gehuwd met Sevet Verstraelen) ende **Jan Reijnen** voor 3*

gulden en 12 str. win (wijn) om der krancken voeten te stoven (een warm ontsmettend voetenbad ?)

*Noch **denselven Lemmens** voirsch. voor sinen loon 7 gulden 4 str.*

*Item die naegebueren int Morgatt hebben tot **Lisken Doggen** op de begraevenisse van ettelicke gestorven Spaignaerden verdroncken in all drij gulden*

Noch hebben die voirsch. Crancken op dese vijff daeghen in kerssen (kaarsen) verbrant onderhalf pont, costen 12 str.

*Item van dese crancke souldaeten heeft **Sillen Karis soen** vier gevuert tot Maeseijck, hem daeraff betaelt drij gulden.*

Maeckt tzamen dat dese souldaeten cranck der stadt gecost hebben vier ende vijfficht gulden vier str. ergo

Liiii gul. iiii str

Op 21 december sin gecoomen een Medecin (een medisch doctor) met ettelicke Spainsche souldaeten om die voirschreven krancken te visiteren ende gelogeert In den Sterre (op de markt), hebben verteert zeesthien gulden

Zo werd Weert geconfronteerd met de desastres de la guerra.

GAW ORW. inv. nr. 726, fo 47 vo. en 48 ro.

[www. collectie. Legermuseum.nl/sites/strategion/contents/i004546/arma 12 een episode uit de tachtig jarige oorlog.pdf](http://www.collectie.Legermuseum.nl/sites/strategion/contents/i004546/arma_12_een_episode_uit_de_tachtig_jarige_oorlog.pdf) Dr. C.M. Schutten

J.V.